

TWEEDE RECREATIE-STUDIEDAG VAN DE A.N.W.B.

[907.2]

door

F. DE SOET

„Studie, Werken, Grond en Geld”, met deze woorden vatte mr H. W. Bloemers, Commissaris van de Koningin in de Provincie Gelderland, als discussieleider de inleidingen en forumdiscussie samen op de 2e recreatiestudiedag van de A.N.W.B. Deze dag die op 17 november 1964, evenals het vorig jaar in het Rotterdamse Hiltonhotel werd gehouden, getuigde er wederom van — gezien de zeer grote belangstelling — welk belangrijk probleem de recreatie in ons land is geworden.

Waar onze bossen, en het landschap in het algemeen, zo'n overwegende rol spelen als achtergrond voor de recreatie, was het verklaarbaar, dat ditmaal een deskundige uit de bosbouwwereld was uitgenodigd een inleiding over de functie van het bos voor de recreatie te houden. Behalve ir A. Stoffels, directeur van het Staatsbosbeheer, die het onderwerp „Staatsbosbeheer en recreatie” behandelde, werden inleidingen gehouden door ir M. P. Oosterkamp, facetplanoloog voor recreatie en natuurbescherming van de Rijksdienst voor het Nationale Plan over „Recreatie in de kuststrook” en ir J. P. J. Margry, directeur van de Provinciale Planologische Dienst van Noordbrabant over „Provincie en recreatie”.

Het publiciteitsapparaat van de A.N.W.B. staat er borg voor dat de inhoud van deze voordrachten en de discussie voor iedereen, die in de ontwikkelingsgang van de recreatie is geïnteresseerd, toegankelijk zal worden. Reeds heeft de pers aan het besprokene ruime aandacht gewijd.

Wij willen hier enkele kanttekeningen maken bij het op deze dag gevoerde gesprek. Het gesprek over een ontwikkeling, die — naar sommigen menen en hopen spoedig — tot bepaalde konsekventies voor het grondgebruik in ons land zou kunnen leiden.

1. In de eerste plaats zij dan opgemerkt, dat de vier door mr Bloemers aangegeven woorden waarmee dit verslag werd geopend, vrijwel precies aangeven waar de sleutel moet worden gezocht van de deur, waarachter de gezondheid, de ontspanning, een goed deel van het levensgeluk en de hefboom tot verhoging van de arbeidsproductiviteit van miljoenen Nederlanders, ligt opgesloten.

Studie, inzake gedragspatroon en recreatiepatroon, en omgekeerd. Studie inzake de recreatieve infrastructuur en recreatiegeleiding, recreatie-opvoeding en recreatievoorzieningen. Studie over het verdragen van de natuur door de mens en omgekeerd, over het aanpassen van het een aan het ander. Studie over behoud, omvormen, inpassen, uitbouwen en inbouwen van natuur en van recreatieve ruimte. Studie ook over de aard van de mens zowel geestelijk als lichamelijk in verband met zijn reacties op omgevingen van verschillende kwaliteit.

Werken inzake het scheppen, behouden en beheren van natuur en recreatiegebieden voor alle soorten van recreatiezoekenden, variërend van stil naar luidruchtig, van solitair naar gezelschapsmens.

Grond voor het zich vertreden, het zich herscheppen, waarbij ieder het zijne kan vinden zonder de ander te hinderen. Maar ook grond voor het vestigen, behouden en herstellen van het levensmilieu van dit dichtstbevolkte land ter wereld: thans 349 mensen en 21 auto's per km² en over 35 jaar 600 mensen en 130 auto's per km².

Geld voor het realiseren van een nieuwe indeling van Nederland, waarin de tot bewustwording gekomen recreatiebehoefte zijn eisen stelt bij de verdeling van ruimte en geldmiddelen. Het gaat, zo zei mr Bloemers om de volksgezondheid; de bedragen hiervoor mogen niet worden gelimiteerd.

Het is goed, dat een zo gezaghebbend functionaris deze vier elementen in combinatie voor het voetlicht bracht. Studie alleen is steriel. Werken zonder studie kan net verkeerd zijn. Zonder geld valt er niet te werken en zonder grond, respectievelijk ruimte, is er geen vorm van openluchtrecreatie mogelijk.

De sleutel voor de verzekering van het levensmilieu van ons volk is aangegeven: studie, werken, grond en geld. Thans zal moeten worden gezocht naar de lettercombinatie, die in de juiste verhouding toegepast, het slot doet opspringen.

2. Het is in de tweede plaats van belang te noteren, dat op de 2e recreatiestudiedag van de A.N.W.B. een grote plaats werd ingeruimd aan het bos. Terecht hebben bossen en natuurgebieden een belangrijker aandeel in de recreatie te leveren dan bijvoorbeeld de landbouw, omdat bossen het betreden beter verdragen dan landbouwgronden, die immers de werkplaatsen zijn van de boer. Terecht zijn bossen en natuurgebieden door het recreatiepubliek meer gezocht dan landbouwgebieden, omdat eerstgenoemden het esthetisch gevoel bevredigen en er een direct van beschutting, bescherming, en luchtzuiverheid van uitgaat. Ook is het directe contact met de natuur er intensiever dan dit bij de landbouw het geval is.

Hiermede wil niet zijn gezegd dat het verblijf in het agrarische landschap niet ook toeristisch van waarde kan zijn. In dit opzicht zou men het beleven van de moderne landbouw kunnen vergelijken met een tocht door de Rotterdamse havens, waar eveneens het waarnemen van een indrukwekkende, economische activiteit een toeristisch interessante beleving vormt. De cijfers wijzen uit, dat bijvoorbeeld het vakantiezoekende publiek een duidelijke voorkeur aan de dag legt voor de toeristengebieden op de zandgronden, die in het algemeen worden gekenmerkt door een hoog bebossingspercentage. Hier trekt 49% van de vacatiegangers heen, terwijl slechts 22% het strand en 4% de plassen bezoeken. De overige streken trekken tenslotte ongeveer 25% (afnemend) tot zich.

Zonder twijfel zijn deze cijfers van 1960 uit het in 1963 gepubliceerde geschrift van de Rijksdienst voor het Nationale Plan „Recreatieruimten in Nederland” weer achterhaald. Voor de dag- en weekendrecreatie zullen ze weer anders liggen. Maar het grote belang van bossen en het aan bossen en beplantingen rijke landschap voor de recreatie is duidelijk.

Terecht stelde dan ook de directeur van het Staatsbosbeheer aan het slot van zijn betoog:

„Maar gelukkig liggen de bosbezittingen en de natuurterreinen niet in een niemandsland. Zij liggen in een landschap, dat bestaat uit landbouwgronden,

wegen, dorpen enz. Is het goed, dan zijn dit geen elementen, die niets met elkaar te maken hebben. De landschappelijke verfraaiing door bomen en struiken van de landbouwgronden en de dorpen moet zich aansluiten bij de bosgebieden en natuurterreinen. Het moet een harmonisch geheel zijn. Door een voortreffelijke samenwerking van de Rijkswaterstaat en de Provinciale Waterstaatsdiensten met het Staatsbosbeheer worden de grotere wegen geplant. In ruilverkavelingen wordt naast het werk van cultuurtechnische aard ook veel zorg aan het landschap besteed. Het door het Staatsbosbeheer opgestelde landschapsplan vormt een onderdeel van de ruilverkaveling. Buiten de ruilverkaveling kan de dienst van het Staatsbosbeheer op beperkte schaal subsidies verlenen ter verfraaiing van het landschap.

Naar mijn mening is het niet een bepaald bosgebied, niet een bepaald natuurterrein, maar dit gehele landschap, dat het recreatiegebied voor de automobilist moet zijn. Het succes van de autoroutes van de ANWB heeft de houdbaarheid van deze stelling bewezen."

3. Als derde kanttekening zouden wij willen onderstrepen wat ir F. H. van der Linde van Sprankhuizen, voorzitter van de ANWB, naar voren bracht in zijn welkomstwoord. Wijzende op de structuurschets uit het rapport „Recreatieruimten in Nederland” van de Rijksdienst voor het Nationale Plan, stelde hij dat deze „Structuurschets voor de recreatie” is aanvaard door de Raad voor de Ruimtelijke Ordening uit de Ministerraad, als algemene achtergrond voor het door de regering te voeren recreatiebeleid. Hij lichtte uit deze structuurschets alleen het onderdeel van de nieuwe elementen van formaat voor de dagrecreatie, die van een allure zijn, ongeveer vergelijkbaar met het Amsterdamse Bos. Spreker stelde:

„Als wij ons bedenken dat het Amsterdamse Bos in de 30er jaren vele tientallen miljoenen heeft gekost, dan leert een simpele berekening dat de totale kosten van deze elf groenelementen, met wat daarbij hoort, in de orde van grootte van 1 miljard gulden zullen liggen. Al hebben wij dan ook met vreugde op de Begroting van O.K. en W. kunnen kennismaken van de aanzienlijke verhoging van de post „Recreatieve Voorzieningen” (f 9 mln), toch is dit slechts een druppel op de gloeiende plaat van de behoefte.”

4. Ten vierde was een belangrijk woord dat van de Staatssecretaris van O.K. en W., drs L. J. M. van de Laar. In zijn openingswoord van de Recreatiestudiedag deelde hij mede dat op het Ministerie van O.K. en W. de laatste voorbereidingen worden getroffen voor de instelling van een Raad voor de Recreatie, één van de middelen waarmee men in Nederland wil komen tot betere coördinatie van alle voorzieningen op dit gebied. Wij tekenen hierbij aan dat de wijze waarop dit orgaan zal samenwerken met of in de plaats komt van het Incoret (Interdepartementale Commissie voor Recreatie en Tourisme), zal moeten worden afgewacht.

5. Ten vijfde liep door het betoog van verschillende sprekers als een rode draad: de slag om het natuurbehoud moet snel aanvangen, d.w.z. rijk en provincie dienen een belangrijk ruimer budget te krijgen voor het aankopen en behouden van natuurruimte.

Ir Margry van de P.P.D. in Noordbrabant sloot hierbij aan op datgene dat in de Recreatieraad van Overijssel eerder was gesteld, namelijk dat de bevolking van de grote steden voor haar recreatie gebruik zal moeten maken

van gebieden in de landelijke gemeenten. Deze laatste krijgen daardoor verplichtingen, die boven hun draagkracht uitstijgen. De Overheid ziet de regionale recreatiegebieden veelal als een zuiver plaatselijke aangelegenheid. Daardoor worden deze gebieden minder recreatief ontwikkeld dan mogelijk zou zijn. Hierdoor ontstaat een extra druk op de gebieden die van nationaal belang zijn. Indien de provincies, behalve de aankopen die met een 50/50-regeling door rijk en provincies worden gefinancierd, ook nog uit eigen middelen aankopen van regionaal belang zullen doen, dan moeten zij, aldus ir Margry, kunnen beschikken over grotere bedragen.

6. Tot slot keren we terug tot de kern van de betogen, aangeduid door mr Bloemers in zijn voortreffelijke samenvatting:

„Nederland, dat bezig is van een agrarisch land een industrieel land te worden, zal in overdrachtelijke zin een algehele ruilverkaveling moeten ondergaan om de ongekende behoefte aan recreatiegebieden op te vangen. Daarbij zal o.a. aandacht besteed dienen te worden aan bebossing van sub-marginale landbouwgronden. 99% van de natuur in Nederland is eens geschapen. Van die natuur gaat op het ogenblik wel af; er wordt echter te weinig aan toegevoegd. Ook andere dan natuurgebieden zullen aan de recreatie dienstbaar gemaakt moeten worden, zoals omgekeerd recreatie, waarbij de natuur niet strikt nodig is, op andere plaatsen moet worden gevonden dan in zuivere natuurgebieden.”

Wat hier werd gezegd betekent in feite de doorbraak van de gedachte, dat de recreatie, of wel het levensmilieu van ons volk, een eigen eis in het grondgebruik inbrengt. Deze woorden stellen duidelijk de vraag: In wat voor land leven we en in wat voor landschap zullen onze kinderen moeten leven, gezien de veranderde wijze van leven? Deze woorden betekenen ook: Waar moet landbouw zijn in de toekomst en waar een grondgebruik dat door zijn bebossings- en beplantingsgraad een omgeving van kwaliteit, een leefbaar levensmilieu waarborgt?

Hoe moet Nederland opnieuw worden ingedeeld, waarbij stedenbouw, wegenbouw, landschapsbouw en landbouw zo harmonieus, efficiënt en economisch mogelijk zullen zijn gesitueerd? Hoe moet dit alles met elkaar verzoend worden?

Men verwacht hier nu niet het antwoord. Meer dan een generatie planologen en bestuurders zullen zich over deze problematiek buigen. Maar als bosbouwer en als landschapsbouwer is het van belang te weten dat deze problematiek zich aandient. Aan ons, aan het gehele Nederlandse volk. Met spoed en als een uitdaging.

DE 39ste VOORJAARSBIJENKOMST

De 39ste Voorjaarsbijeenkomst van de Kon. Ned. Bosbouw Vereniging is vastgesteld op donderdag en vrijdag, 20 en 21 mei 1965.